

ตำบลกำโลน

อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

สร้างผู้นำ สร้างการเรียนรู้
นำชีวิตสู่ความพอเพียง

สารบัญ

- ๐๖ สภาพแวดล้อม
- ๐๘ ความเป็นมา
- ๑๖ ก้าวเดินด้วยความปลอดภัย
- ๑๘ กลไกการขับเคลื่อน
- ๒๔ รูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่
- ๓๐ แผนที่ความรู้
- ๓๒ ลครายจ่าย = เพิ่มรายได้
- ๓๔ ภาคนวนก

นิยามความปลอดภัยของตำบลกำโลน

"วิถีสวนผสม สืบทอดองค์ความรู้
พึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง"

โมเดลท่าโลน : สู่ความเป็นตำบลวิถีพอเพียง

กระบวนการ

การเตรียมความพร้อมและจัดทำแผน
เก็บ/วิเคราะห์ข้อมูลชุมชน กำหนดนิยามความพอเพียง

การพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการ
โครงการฯ
อบรม ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้

การขับเคลื่อนกิจกรรมภายใต้แผน
ตำบลวิถีพอเพียง

การติดตามและสรุปบทเรียนต่อเนื่อง

- ประชุมประจำเดือน
- เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในและนอกตำบล
- สรุปบทเรียนเพื่อยกร่างแผนประจำปี

การจัดการความรู้

- พัฒนานักจัดการความรู้และวิทยากรชุมชน
- จัดทำชุดความรู้
- พัฒนาสื่อการเรียนรู้

บริบทชุมชน

สนับสนุน
งบประมาณ
การดำเนินงาน

กระบวนการ
เรียนรู้

ความรู้ทักษะ

การสนับสนุน

ทีมงาน
ภาคสนาม
ปตท.

เครื่องมือ
(ECEN/บัญชีครัวเรือน/
แผนตำบลวิถีพอเพียง)

ผลลัพธ์เด่น
ที่เกิดขึ้น

ประโยชน์ที่ได้รับ

วิถีสวนสมรม : สวนพรรณไม้หลากหลาย
ปลอดสารเคมี
สืบทอดองค์ความรู้ : สวนสมรม ภูมิปัญญา
ท้องถิ่น การเงินชุมชน
พึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง : ลดการพึ่งพิงภายนอก

สภาพแวดล้อม

กำโลนเป็นชุมชนที่มีอายุมากกว่า ๒๐๐ ปี ประมาณช่วงอยุธยาตอนปลายหรือกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยกลุ่มคนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นกลุ่มแรกๆ คือ กลุ่มทหารผ่านศึกซึ่งได้รับการปูนบำเหน็จภายหลังจากการรบที่เมืองไทรบุรีหรือมาเลเซีย เข้ามาอาศัยอยู่บริเวณตอนใต้ของตำบล และคนไทยผู้ถูกปกครองที่หนีการ "สั๊ก" ในสมัยที่พม่าได้เข้ามายึดครองเมืองไทย และจับคนไทยไปเป็นเชลย ได้เข้ามาอาศัยอยู่บริเวณตอนเหนือของตำบล กำโลนได้ขึ้นทะเบียนเป็นเขตการปกครองระดับตำบลโดยแยกมาจากตำบลท่าคิ เป็นตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช และได้ยกฐานะขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลกำโลนเมื่อ พ.ศ.๒๕๓๘ ตำบลกำโลนอยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช ๒๔ กิโลเมตร

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของตำบลกำโลนนั้นเป็นที่ราบเชิงเขาซึ่งตั้งอยู่ในหุบเขาของเทือกเขานครศรีธรรมราช (เขาหลวง) ซึ่งในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาหลวงและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสงวนแห่งชาติ โดยทางตอนเหนือของตำบลเป็นที่ราบระหว่างหุบเขาเทือกเขานครศรีธรรมราช (เขาหลวง) ตอนล่างเป็นที่ราบเชิงเขามีลำคลองธรรมชาติและเป็นทุ่งนาข้าว ลักษณะของดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย และบริเวณภูเขาเป็นหินเนื้อหยาบซึ่งสลายตัวและผุพังได้ง่าย และระบายน้ำได้ดี ทำให้เกิดปัญหาการชะล้างพังทลายของหน้าดินอยู่เสมอ โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง พื้นที่ตำบลกำโลนได้รับอิทธิพลของมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ มีฤดูกาลเพียง ๒ ฤดู คือ ฤดูร้อนและฤดูฝน มีประชากรโดยประมาณ ๓,๔๐๐ คน ส่วนใหญ่ทำการเกษตรแบบผสมผสานหรือสวนสมรม โดยมีพืชและผลไม้ที่สำคัญ ได้แก่ มังคุด เงาะ ทุเรียน หอมกุด และพืชสวนต่างๆ มีการทำนาเพื่อกินอยู่บ้างในพื้นที่ตอนใต้ของตำบล

ความเป็นมา

ตำบลท่าโลนได้มีการเปลี่ยนแปลงในวิถีการดำเนินชีวิต การพัฒนาด้านสาธารณูปโภค ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ทั้งจากนโยบายภาครัฐ กระแสเศรษฐกิจทุนนิยม และ ธรรมชาติ จนสามารถเห็นการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาขึ้นในตำบล โดยสามารถแบ่งออกเป็น ช่วงเวลาได้ดังนี้

■ พัฒนาการตำบล

พ.ศ. ๒๕๑๔-๒๕๓๑

ยุครวมกลุ่มการพัฒนาของภาครัฐ

เกิดการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์กันเองตามแนวคิดและการสนับสนุนจากกรมพัฒนาชุมชน ในชื่อ "กลุ่มออมทรัพย์คีรีวง" และยังเกิดการพัฒนาชุมชนและฝึกอบรมด้านการมั่นคงแก่เยาวชน โดยส่งเสริมจัดตั้งกลุ่มเยาวชนตำบลกำโลนเพื่อทำกิจกรรมกับกลุ่มองค์กรต่างๆ จนได้รับธงเยาวชนดีเด่นระดับจังหวัด และมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านส่งผลให้หมู่บ้านได้รับรางวัลจากการประกวดหมู่บ้าน อพป.

พ.ศ. ๒๕๐๐-๒๕๑๘

ยุคภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลง

เกิดการพังทลายของภูเขาในชุมชนหมู่บ้านในเขตป่าต้นน้ำทางทิศเหนือ เนื่องจากฝนตกในปริมาณมากจากอิทธิพลของพายุโซนร้อน (พร้อมกับแหลมตะลุมพุก) ทำให้บ้านเรือนและสวนสมรมได้รับความเสียหาย ต้นไม้ ดิน หิน ทราย ไหลมาทับถม ลำคลองตื้นเขิน ทำให้ชาวบ้านต้องเปลี่ยนการเดินทางสัญจร และลำเลียงผลผลิตจากทางน้ำมาเป็นทางบกแทน ส่วนพื้นที่ตอนล่างได้รับผลกระทบเช่นกัน ทำให้สวนและนาข้าวได้รับความเสียหาย

พ.ศ. ๒๕๓๒-๒๕๕๒

ยุคฟื้นฟูและพัฒนาสู่ชุมชนต้นแบบ

หลังจากการเกิดวิกฤติอุทกภัยในตำบลได้มีการฟื้นฟูและพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีภาคีเข้ามาขับเคลื่อนสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับวิกฤติอุทกภัยกับผู้นำชุมชนแกนนำกลุ่มต่างๆ และได้จัดตั้งกองทุนเดิมสี่เขียวใส่เขาหลวงเพื่อฟื้นฟูสภาพป่าเขาหลวงและพื้นที่ราบในหุบเขาคีรีวง ส่งผลให้เกิดกิจกรรมขึ้นมาหลากหลาย ในเวลาต่อมามูลนิธิโกล-คิมทอง โดยได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนไทย-ออสเตรเลีย (TACAP) เพื่อจัดโครงการอบรมและสร้างผู้นำให้กับชุมชนบ้านคีรีวง จนเกิดกลุ่มผ้าฝ้ายอมสีธรรมชาติ ในโครงการพัฒนาอาชีพเสริมเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ (พ.อ.อ.)

ต่อมากลุ่มแกนนำชุมชนได้รวมตัวกันจัดตั้งชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านคีรีวงขึ้น โดยได้ศึกษาฐานที่เกาะยาวน้อย จังหวัดพังงา และพัฒนาสู่การจัดที่พักแบบโฮมสเตย์ ส่งผลให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ได้กำหนดให้บ้านคีรีวงเป็นหมู่บ้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และได้สนับสนุนงบประมาณ การก่อสร้างศูนย์ผลิตภัณฑ์ชุมชน

หลังจากนั้นมีมูลนิธิสถานแสงอรุณเข้ามาสนับสนุนความรู้และทุนการดำเนินแก่กลุ่มไบไม้เพื่อทำกิจกรรมผลิตภัณฑ์จากผ้าและการย้อมธรรมชาติ และกลุ่มบ้านสมุนไพร ทั้งยังมีการศึกษาวิจัยเรื่องสมุนไพรคุณภาพได้การสนับสนุนการวิจัยจาก มอ. หาคู่ใหญ่จนสามารถผลิตและจำหน่ายเป็นผลสำเร็จและต่อมามีหน่วยงานต่างๆ เข้ามาสนับสนุนอีกมากมายหลายโครงการ

■ กุณตำบล กุณทางทรัพยากรธรรมชาติ

ทุนทางทรัพยากรน้ำ

ตำบลกำโลน มีลำคลองธรรมชาติที่มีน้ำไหลตลอดปี ได้แก่ คลองปง คลองใหญ่ คลองท่าชาย และคลองลำงา บ่งบอกถึงความสมบูรณ์ของแหล่งน้ำ มีการนำน้ำมาใช้ในการเกษตรเป็นระบบประปาภูเขาโดยต่อท่อจากสายน้ำลำห้วยเล็ก ด้วยท่อพีวีซีสู่สวนผลไม้ของชาวบ้าน

ทุนทางทรัพยากรป่าไม้

ตำบลกำโลนประกอบด้วยภูเขาที่สำคัญ ได้แก่ เขาหลวง เขาใหญ่ เขาหน้าลอน เขาในโฮ เขาปลายปง เขาสันสวรรค์ เขายอดเพลเขาสิงโร เขาขวาง และเขาหอยสังข์ สภาพโดยทั่วไปยังคงเป็นป่าไม้ที่สมบูรณ์ และมีความหลากหลายของพืชพันธุ์ เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการทำสวนสมรม ซึ่งเป็นรูปแบบการทำสวนที่มีพืชพันธุ์ไม้ขึ้นผสมผสานเลียนแบบธรรมชาติ ชาวบ้านเข้ามาจับจองพื้นที่ป่าเพื่อมาทำเป็นสวนสมรมกันอย่างมาก คำว่าสมรม เป็นป่าสมรมที่มีทั้งพืชไม้ใช้สอย พืชผลไม้ พืชผักและสมุนไพรต่างๆ ดังนั้นวิถีสวนสมรม คือ การไปเก็บเกี่ยวผลผลิตจากป่ามาเป็นเงิน และพืชผัก ผลไม้ เพื่อมาเป็นอาหารและสมุนไพร

ทุนทางศักยภาพชุมชน

ความสัมพันธ์ของผู้คนตำบลกำโลน จะเป็นความสัมพันธ์ในทางเครือญาติและตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นกลุ่มบ้าน มีศาสนพิธีในศาสนสถานและธรรมเนียมนิยมในงานบุญต่างๆ ตามประเพณีทางศาสนา ตามความเชื่อต่อเจ้าที่ เจ้าทาง เจ้าป่า เจ้าเขา และศาลหลวงสองที่สืบทอดกันมา เป็นสื่อในการเชื่อมประสานความสัมพันธ์ของผู้คนตำบลได้คือการรวมกลุ่มองค์กรในชุมชนเป็นตัวชี้วัดหนึ่งของความเข้มแข็งในการจัดการพึ่งตนเองในเบื้องต้นได้ เช่น

- กลุ่มออมเงินและกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนแก้ไขปัญหาคาความยากจน (กขคจ.) และกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (กทบ.)
- กลุ่มพัฒนาส่งเสริมอาชีพ เช่น กลุ่มมัคชัยอม กลุ่มไบไม้ กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านชุมชนคีรีวง กลุ่มเกษตรกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อม ชุมชนคีรีวง กลุ่มเกษตรอินทรีย์ กลุ่มลายเทียนบาติกสีธรรมชาติ กลุ่มแม่บ้านเกษตรสอยดาว กลุ่มแม่บ้านทำขนม กลุ่มน้ำยาอเนกประสงค์ใช้ในครัวเรือน กลุ่มแปรรูปผลผลิตด้านการเกษตร กลุ่มอาชีพสวนผลไม้ ชุมชนคีรีวง กลุ่มแม่บ้านทุเรียนกวนบ้านคีรีวง กลุ่มคสุมบุหรี่ยุคชุมชนคีรีวง และกลุ่มบ้านสมุนไพร กลุ่มท่องเที่ยวเชิงนิเวศกลุ่มโฮมสเตย์ ชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านคีรีวง

ชุมชนคีรีวงมีการพัฒนาเป็นศูนย์ปราชญ์ชุมชน ที่มีจุดเด่นคือการถ่ายทอดความรู้ด้านการสร้างและพัฒนา ผู้นำด้านการประกอบอาชีพที่เป็นมิตร และพึ่งพาสิ่งแวดล้อม โดยมีหลักปรัชญาและทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหัวใจ ในการถ่ายทอดฝึกอบรม ภายหลังได้พัฒนายกระดับเป็น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว โดยเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ภายในชุมชน

- ภูมิรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญของตำบลกำโลน ได้แก่การจัดสานชะ หรือโค๊ะซึ่งเป็นตะกร้าสานจากต้นคลุ้มซึ่งเป็นพืชในตระกูลต้นคล้า

- การย้อมสีผ้าจากธรรมชาติ เช่น สีม่วงและสีชมพู ได้มาจากใบและเปลือกมังคุด สีส้มอมน้ำตาลได้จากลูกเนียง สีเขียวได้จาก ใบเพกา และสีเหลืองได้จาก แก่นขนุน

- สวนสมรม เป็นรูปแบบการผลิตอย่างหนึ่งที่เกิดจาก ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความเหมาะสมกับภูมิประเทศ สามารถช่วย แก้ปัญหาข้อจำกัดของพื้นที่ เนื่องจากการปลูกต้นไม้เลียน แบบป่าธรรมชาติ ชาวบ้านจะเริ่มจากการสังเกตและการลองผิด ลองถูก เพื่อให้ได้พันธุ์ไม้ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ลาดชันและ ใช้ไม้พันธุ์พื้นเมืองเป็นต้นแม่ในการต่อกิ่ง ทาบกิ่ง หรือติดตา ซึ่งเป็นการนำวิทยาการใหม่มาใช้ควบคู่กับภูมิปัญญาดั้งเดิม แต่ จากข้อจำกัดของลักษณะภูมิประเทศ ทำให้ต้องปลูกไม้หลาย ชนิดในแปลงเดียวกัน ต้นไม้จะเบียดตัวพุ่งขึ้นด้านบน เพื่อรับ แสงแดดโดยการเจริญเติบโตของต้นไม้จะอาศัยระบบนิเวศ ของพืชและสัตว์และความแตกต่างของชนิดพันธุ์พืชและระดับ รากของต้นไม้มาเกื้อหนุนทำให้ต้นไม้สามารถหาอาหารได้โดย ไม่แก่งแย่งกัน นอกจากนั้นการปลูกพืชหลายชนิดกระจายเป็น พื้นที่กว้างยังช่วยลดการแพร่ระบาดของศัตรูพืช รวมทั้งศัตรูพืช แต่ละชนิดก็มีศัตรูตามธรรมชาติอยู่แล้ว

แนวความคิดทำสวนสมรมของชาวกำโลนสอดคล้องกับ แนวคิดเกษตรธรรมชาติและการพัฒนาชุมชนแบบยั่งยืน เพราะมี ความหลากหลายและสร้างความสมดุลของระบบนิเวศ โดยสวน ผลไม้ของชาวกำโลน มีต้นไม้อยู่รวมกันมานานถึง ๒๐๐ กว่าปี เป็นตัวอย่างของความยั่งยืนบนความหลากหลายของพืชและ สัตว์ที่อาศัยอยู่ร่วมกันแบบเกื้อกูล และควบคุมกันได้อย่างสมดุล ซึ่งเป็นแนวทางการทำสวนที่สามารถลดการกระจายความเสี่ยง ต่อโรคและแมลงศัตรูพืช 🌿

ก้าวกัดบน

ด้วยความพอเพียง

ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช เข้าสู่โครงการรักษป่า สร้างคน ๘๔ ตำบล วิถีพอเพียงในระยะที่ ๓ ปี พ.ศ.๒๕๕๒ จากการที่ชาวตำบลกำโลน มีการประกอบอาชีพและพึ่งพา สิ่งแวดล้อม โดยมีหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหัวใจในการถ่ายทอดฝึกอบรมคนในชุมชน ที่สิ่งเหล่านี้เป็นทุนเดิมของชาวชุมชนอยู่แล้ว การที่โครงการฯ เข้ามาต่อยอด จึงเป็นการพัฒนาไป ในทิศทางภูมิรู้เดิมเดียวกันกับชาวชุมชน โดยชุมชนมีความคาดหวังในการเข้าร่วมโครงการฯ คือเป็นโอกาส ในการขับเคลื่อนงานพัฒนาในภาพรวมของตำบล เพราะที่ผ่านมาการส่งเสริมสนับสนุนงานพัฒนา ในตำบล กำโลนจะเน้นอยู่ที่กลุ่มหมู่บ้านคีรีวงทำให้ไม่เห็นการพัฒนาในภาพรวม

■ กลไกการขับเคลื่อน

ตำบลกำโลนเริ่มขับเคลื่อนงานในโครงการฯ ด้วยการจัดเวทีสร้างการรับรู้และความเข้าใจโดยเชิญภาคส่วนต่างๆ อาทิ อบต. พระ ผู้นำท้องที่ กำนันผู้ใหญ่บ้าน แกนนำกลุ่ม และส่วนราชการต่างๆ สร้างความเข้าใจในโครงการฯ เมื่อทุกภาคส่วนรับรู้หลักการ เป้าหมาย วิธีการขับเคลื่อนโครงการฯ แล้วจึงได้จัดตั้งคณะกรรมการโครงการฯ เพื่อดำเนินงานต่างๆ ให้สู่เป้าหมายที่วางไว้ต่อไป

ในคณะกรรมการโครงการฯ ได้แบ่งออกเป็น ๓ ส่วนเพื่อให้การดำเนินงานโครงการฯ ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

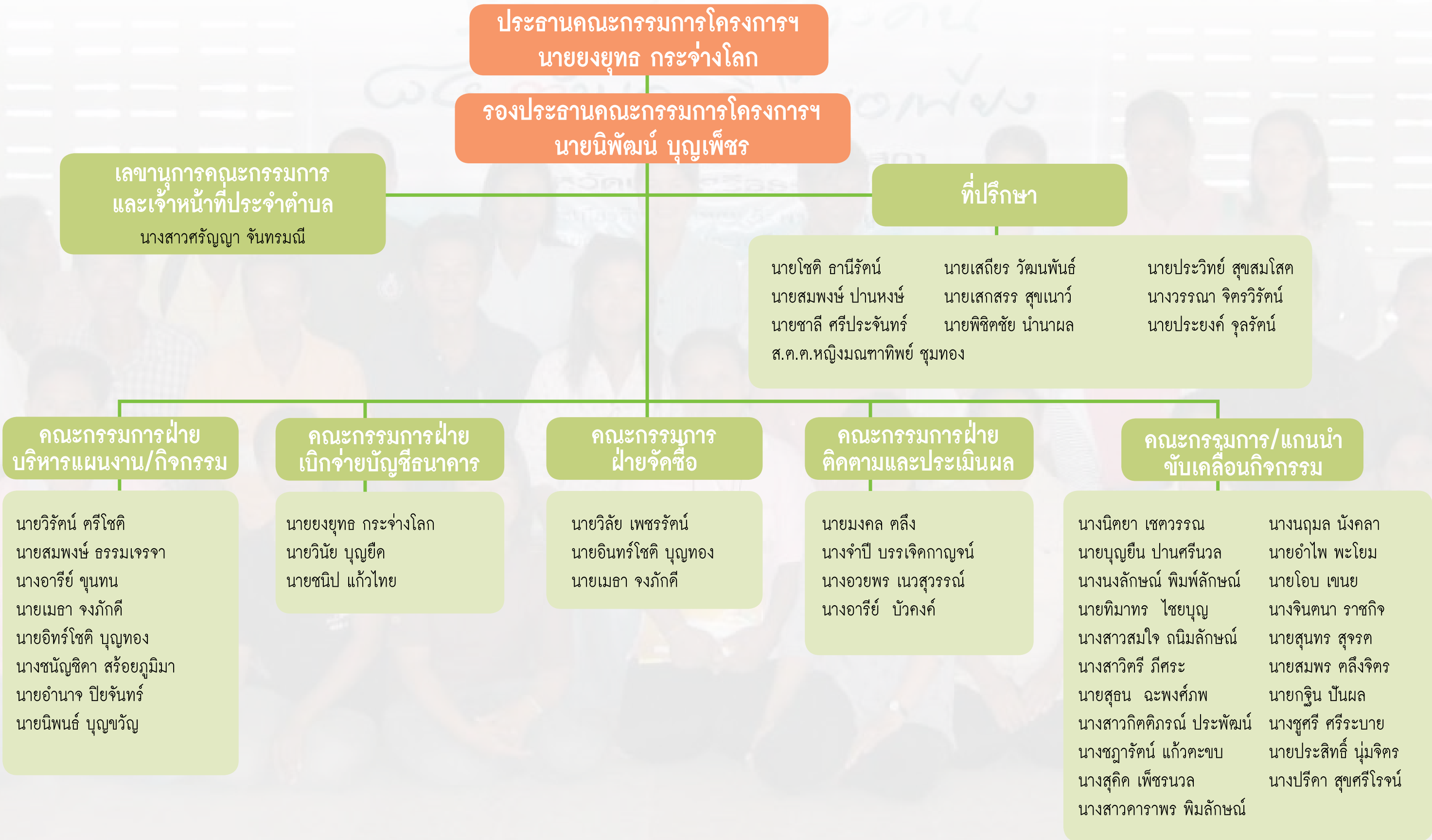
- ส่วนที่ ๑ คณะกรรมการโครงการฯ ดำเนินการภาพรวมของโครงการฯ
- ส่วนที่ ๒ กรรมการที่เน้นการดำเนินการขับเคลื่อนกิจกรรมในระดับหมู่บ้าน
- ส่วนที่ ๓ ที่ปรึกษาที่มาจากภาคีภาคส่วนรัฐ และท้องถิ่นภายในตำบล เพื่อการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนโครงการฯ

จากข้างต้นทำให้กระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรมสามารถกระจายเต็มพื้นที่ตำบลด้วยโครงสร้างของผู้นำท้องที่ ที่มีกำนันเป็นประธาน จึงทำให้สามารถมอบหมายงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายเป็นอย่างดี

ในการดำเนินกิจกรรมตามแผนงานได้มีการกระจายแบ่งความรับผิดชอบแก่คณะกรรมการโครงการฯ ให้ได้รับผิดชอบอย่างทั่วถึง อีกทั้งกิจกรรมต่างๆ ก็จะไม่ต้องกระจุกที่คนใดคนหนึ่งมากเกินไป วิธีนี้ถือเป็นการฝึกการรับผิดชอบ การจัดกิจกรรมและการทำงานเป็นทีม เพื่อสร้างภาวะความเป็นผู้นำอีกด้วย

คณะกรรมการโครงการฯ ตำบลท่าโลบ

ทีมงานภาคสนาม ปตท.

การดำเนินงานทุกระดับต้องประสานเชื่อมโยงการทำงานในรูปแบบการทำงานเป็นทีม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโครงการฯ ในพื้นที่ตำบลกำโลนได้มีทีมงานภาคสนาม ปตท. เข้ามาช่วยในการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วย

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล

มีบทบาทสำคัญในการทำความเข้าใจโครงการฯ แก่คณะกรรมการโครงการฯ ทั้งยังมีหน้าที่เก็บข้อมูลชุมชน วิเคราะห์ และคืนข้อมูลเพื่อสนับสนุนคณะกรรมการโครงการฯ ในการจัดทำแผนตำบลวิถีพอเพียง ติดตามและประเมินผลความสำเร็จของกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่รวมทั้งการจัดทำรายงานผลการขับเคลื่อนงาน

โดยเจ้าหน้าที่ประจำตำบล ได้ใช้ทักษะและเทคนิคในการดำเนินงานโครงการฯ ด้วยการทำให้เรียนรู้ไป เมื่อได้รับการอบรมพัฒนาศักยภาพเพิ่มขีดความสามารถจากโครงการฯ จึงสามารถนำไปปรับใช้และดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เจ้าหน้าที่ประจำภาค

มีบทบาทประสานพื้นที่เป้าหมาย สื่อสารและทำความเข้าใจในหลักการโครงการฯ กับพื้นที่ เป็นพี่เลี้ยงสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประจำตำบล

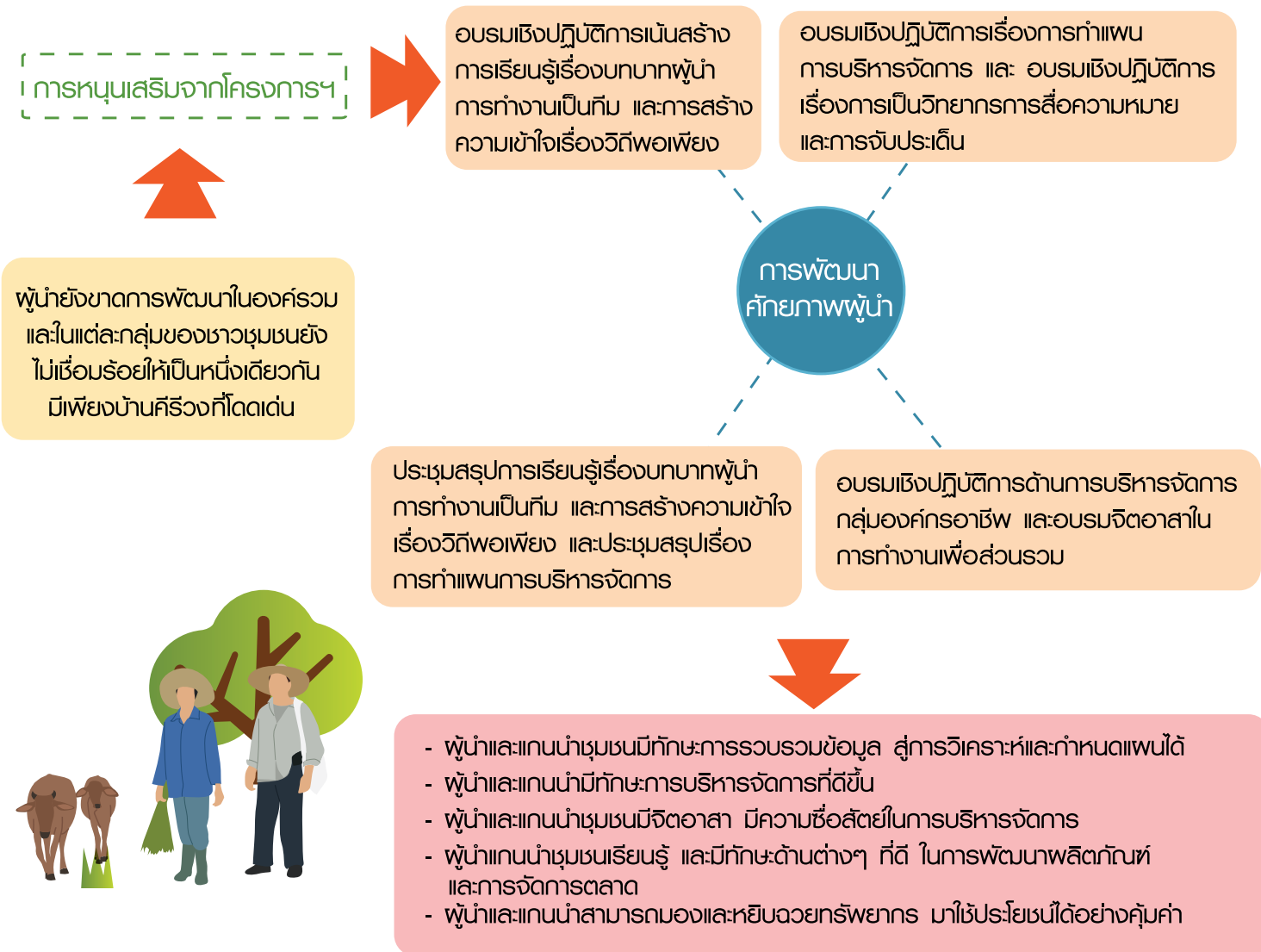
ที่ปรึกษาภาค

เป็นอีกกลไกหนึ่งในการดำเนินโครงการฯ โดยทำหน้าที่ให้คำปรึกษา แก่กลไกดำเนินโครงการฯ ทุกระดับ จัดขบวนการขับเคลื่อนโครงการฯ สร้างโอกาสและเอื้ออำนวยให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในทุกระดับและทุกโอกาส

นอกจากนั้น ยังมีหน้าที่ชี้แจงสร้างการรับรู้ สร้างความเข้าใจในเป้าหมายวัตถุประสงค์ และแนวทางการดำเนินโครงการฯ 💧

■ รูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่ แผนพัฒนาศักยภาพผู้นำ

กระบวนการหนุนเสริมจากโครงการฯ

ตำบลกำโลนเข้าร่วมโครงการฯ เพื่อสร้างคน หลอมคน สร้างแกนนำ สร้างคุณค่าในการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม จิตสำนึก สร้างความเชื่อมั่นด้วยการสร้างองค์ความรู้ สามารถพึ่งตนเองบนฐานข้อมูล กลุ่มอาชีพกองทุน ภูมิปัญญา พลังงาน สิ่งแวดล้อม สมุนไพร โดยหลักสูตรท้องถิ่นทั้งหมดนั้นประกอบ ด้วยแผนงานและกิจกรรมดังต่อไปนี้

แผนงานการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้นำและการเรียนรู้แนววิถีพอเพียง

๑. อบรมเชิงปฏิบัติการเน้นสร้างการเรียนรู้เรื่องบทบาทผู้นำ การทำงานเป็นทีม และการสร้างความเข้าใจเรื่องวิถีพอเพียง
๒. อบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการทำแผนและการบริหารจัดการ
๓. อบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการเป็นวิทยากรสื่อความ และการจับประเด็น
๔. ประชุมสรุปผลการเรียนรู้จากการอบรมพัฒนาศักยภาพผู้นำและการเรียนรู้แนววิถีพอเพียง ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
๕. สรุปการเรียนรู้เรื่องบทบาทผู้นำ การทำงานเป็นทีม และการสร้างความเข้าใจเรื่องวิถีพอเพียง
๖. สรุปการเรียนรู้เรื่องการทำแผน การบริหารจัดการ
๗. สรุปการเรียนรู้เรื่องการเป็นวิทยากรการสื่อความ และการจับประเด็น

๘. การอบรมพัฒนาศักยภาพแกนนำเรื่องบทบาทการเป็นผู้นำ การเสริมสร้างภาวะการเป็นผู้นำ การทำงานเป็นทีมของผู้นำ และเยาวชน ที่มีจิตอาสาทำงานเพื่อส่วนรวม

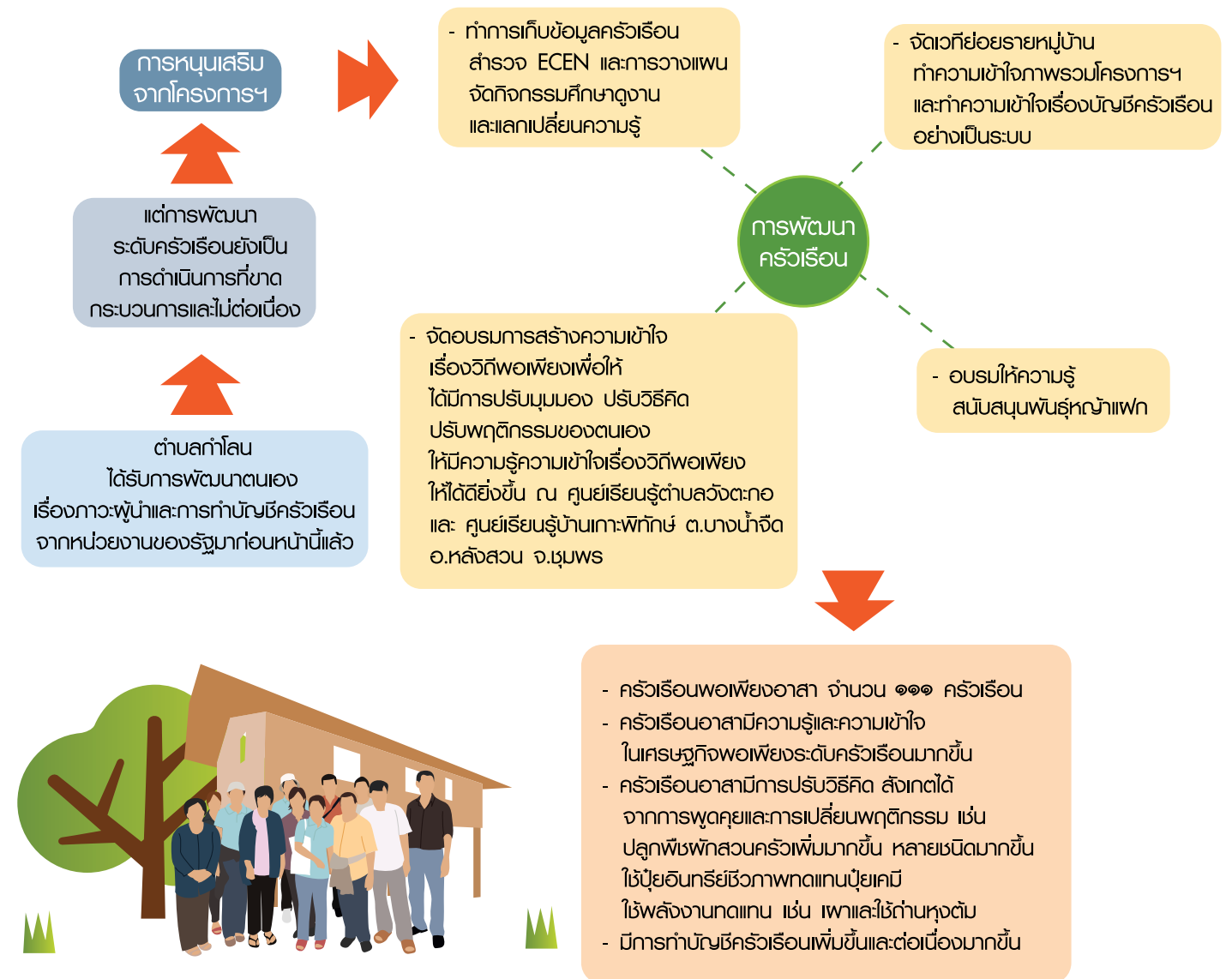
๙. อบรมเชิงปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการกลุ่มองค์กรอาสาชีพโดยมีบุคลากรของกลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กลุ่ม อสม. ชมรมผู้สูงอายุ และกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ในตำบลเข้าร่วมกิจกรรม

ผลจากการดำเนินกิจกรรม

๑. ผู้นำและแกนนำชุมชนต้องมีทักษะการรวบรวมข้อมูลสู่การวิเคราะห์นำไปกำหนดแผนได้
๒. ผู้นำและแกนนำมีทักษะการบริหารจัดการที่ดีขึ้น
๓. ผู้นำและแกนนำชุมชนมีจิตอาสา มีความซื่อสัตย์ในการบริหารจัดการ
๔. ผู้นำและแกนนำชุมชนเรียนรู้และมีทักษะด้านต่างๆ ที่ดีขึ้น ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการจัดการตลาด
๕. ผู้นำและแกนนำสามารถมองเห็นคุณค่าของทรัพยากร เพื่อนำมาใช้ได้อย่างคุ้มค่า
๖. ผู้นำและแกนนำมีสุขภาพที่ดีทั้งทางด้านกาย จิตใจ สติปัญญา สังคมและสิ่งแวดล้อม
๗. เกิดการจัดตั้งกลุ่มเกษตรพัฒนานบ้านย่านยาว หมู่ที่ ๓ เพื่อแปรรูปผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว

ครัวเรือนคุณธรรมวิถีพอเพียง

ในอดีตการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงของครัวเรือนในตำบลกำโลน ได้สืบทอดกันมาด้วยการปลูกอยู่ปลูกกิน การเอื้อเพื่อแลกเปลี่ยนกันเองภายในชุมชน ตำบลและภายนอกตำบล ด้วยกระแสนิยมที่เข้ามากระทบทำให้วิถีพอเพียงภายในตำบลลดน้อยถอยลงไปทุกที

ในส่วนการพัฒนาระดับครัวเรือน ทางตำบลกำโลนได้มีการดำเนินการผ่านการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านโดยได้รับความร่วมมือจากกำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นอย่างดี สำหรับกิจกรรมที่จัดขึ้น ได้แก่ กิจกรรมการพัฒนาครัวเรือนพอเพียงอาสาจากหน่วยงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้วยการอบรมให้ความรู้ในเรื่องการใช้อุปกรณ์ไฟฟ้า แก๊สหุงต้ม และการช่วยเหลือตนเอง และครอบครัวเบื้องต้นเมื่อประสบภัยพิบัติ นอกจากนี้ ตำบลกำโลนได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดตั้งศูนย์ปราชญ์ชุมชน ศูนย์เกษตรกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อมชุมชนคีรีวง เพื่อดำเนินการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ ทั้งนี้ได้จัดอบรมให้ความรู้ด้านความพอเพียงระดับครัวเรือนกับกลุ่มเป้าหมายในตำบลกำโลน หมู่บ้านละ ๑๕-๒๐ ครัวเรือน ในเรื่องการพัฒนาตนเองและภาวะผู้นำ การทำบัญชีครัวเรือน การปลูกผักสวนครัว การทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพ การทำน้ำยาอเนกประสงค์ และเตาประหยัดพลังงาน แต่ถึงแม้ว่าตำบลกำโลนได้มีการรับรู้ ได้ผ่านการอบรม ด้านความพอเพียงกับการพัฒนาระดับครัวเรือน แต่สิ่งเหล่านี้ก็ถือว่าเป็นการดำเนินการที่ยังขาดกระบวนการพัฒนาที่ต่อเนื่อง

การหนุนเสริมจากโครงการฯ

กิจกรรมที่จะนำสู่รูปธรรมการพึ่งตนเองระดับครัวเรือน ตำบลกำโลน ประกอบด้วย การจัดทำเก็บข้อมูลครัวเรือน ECEN การจัดเวทีย่อยรายหมู่บ้าน เพื่อทำความเข้าใจภาพรวมโครงการฯ แก่ครัวเรือนพอเพียงอาสาและทำความเข้าใจเรื่องบัญชีครัวเรือนโดยใน ๒ กระบวนการนี้ เป็นกระบวนการเตรียมฐานข้อมูล ประกอบการวิเคราะห์และสังเคราะห์ในการยกร่างแผนวิถีพอเพียงตำบลกำโลน พร้อมๆ กับการขยายจำนวนครัวเรือนพอเพียงอาสาไปในเวลาเดียวกัน

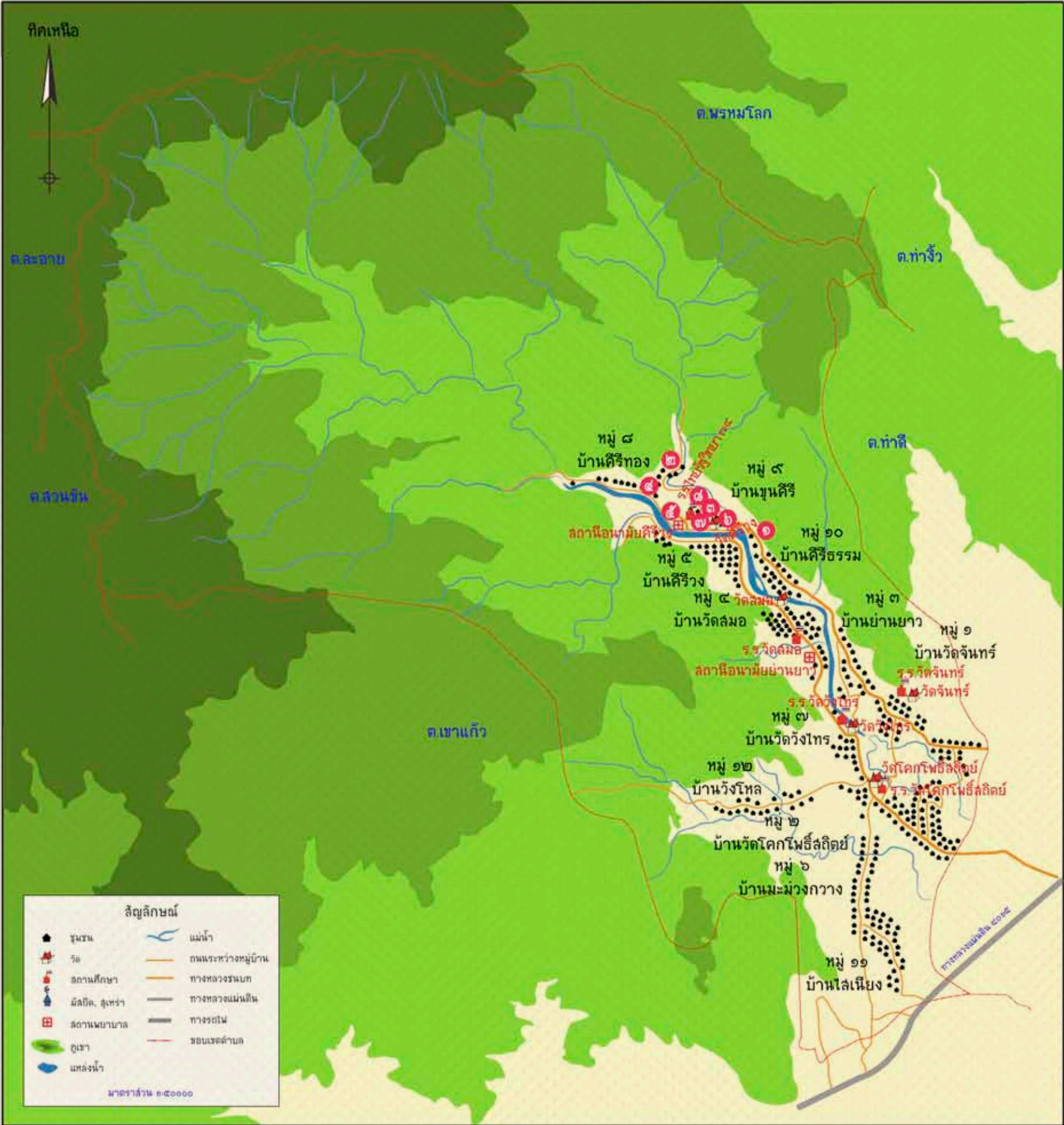
ในการพัฒนาของครัวเรือนพอเพียงอาสาได้จัดให้ชาวบ้านเข้าร่วมอบรมศักยภาพผู้นำ และการสร้างความเข้าใจเรื่องวิถีพอเพียงเพื่อให้ได้มีการปรับมุมมอง ปรับวิถีคิด ปรับพฤติกรรมของตนเอง และมีความรู้ความเข้าใจเรื่องวิถีพอเพียงให้ได้ดียิ่งขึ้น ณ ศูนย์เรียนรู้ตำบลวังตะกอกและศูนย์เรียนรู้บ้านเกาะพิทักษ์ ต.บางน้ำจืด อ.หลังสวน จ.ชุมพร

ผลการขับเคลื่อนครัวเรือนพอเพียงอาสา

จากกระบวนการขับเคลื่อนครัวเรือนพอเพียงอาสา ได้ทำให้ครัวเรือนพอเพียงอาสา จำนวน ๑๐๗ ครัวเรือน มีความรู้และความเข้าใจในเศรษฐกิจพอเพียงระดับครัวเรือนมากขึ้น มีการปรับวิถีคิดซึ่งสังเกตได้จากการพูดคุยและการเปลี่ยนพฤติกรรม เช่น ครัวเรือนมีการปลูกพืชผักสวนครัวเพิ่มมากขึ้น มีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพทดแทนปุ๋ยเคมี และการส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน และมีการจดบัญชีครัวเรือนเพิ่มขึ้นและต่อเนื่องมากขึ้น 💧

■ แผนทึ่ควาามรู้

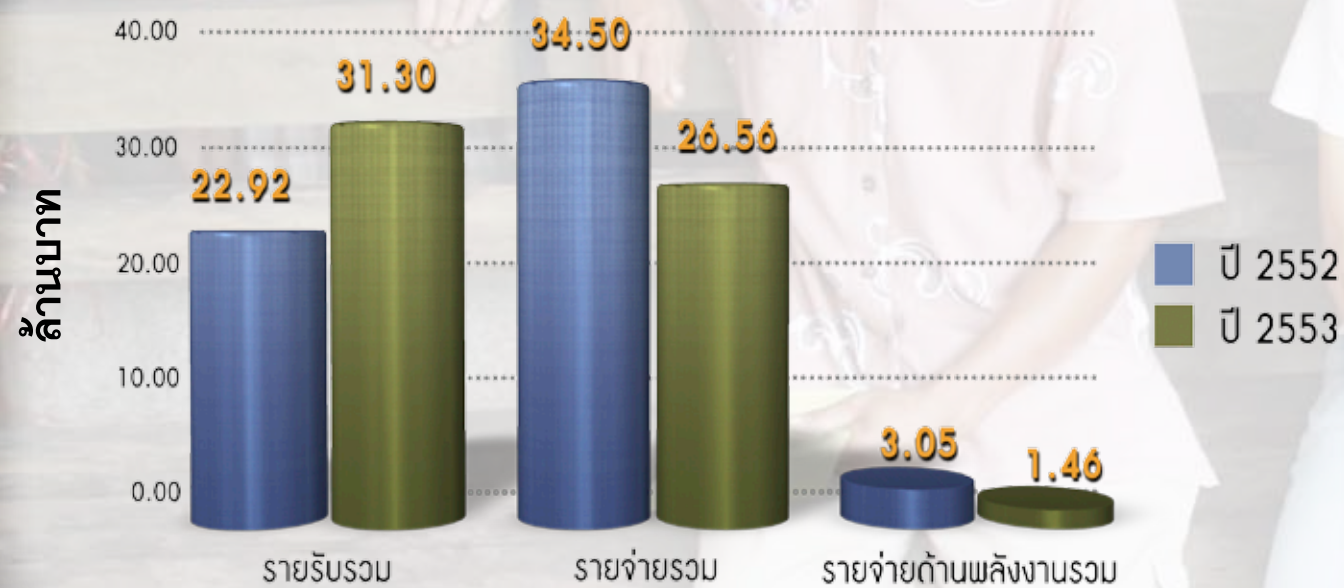
รายชื่อแหล่งเรียนรู้ตำบลกำโลน

- ๑ กลุ่มใบไม้คีรีวง
- ๒ กลุ่มผ้าลายเทียนสีธรรมชาติ
- ๓ กลุ่มมัดย้อมสีธรรมชาติบ้านคีรีวง
- ๔ กลุ่มแม่บ้านทุเรียนกวนคีรีวง
- ๕ กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านคีรีวง
- ๖ ชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บ้านคีรีวง
- ๗ ศูนย์เกษตรกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อมชุมชนคีรีวง
- ๘ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวบ้านคีรีวง

■ ลดรายจ่าย = เพิ่มรายได้

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเศรษฐกิจและพลังงาน ในภาพรวมของตำบลระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓ พบว่า รายรับรวมปี ๒๕๕๓ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๒ เป็นเงิน ๘.๓๘ ล้านบาท คิดเป็น ๓๗% ของรายรับรวมปี ๒๕๕๒ ส่วนรายจ่ายรวมปี ๒๕๕๓ ลดลงจากปี ๒๕๕๒ เป็นเงิน ๘.๙๔ ล้านบาท คิดเป็น ๒๓% ของรายจ่ายรวมปี ๒๕๕๒ และรายจ่ายด้านพลังงานปี ๒๕๕๓ ลดลงจากปี ๒๕๕๒ เป็นเงิน ๑.๕๙ ล้านบาท คิดเป็น ๕๒% ของรายจ่ายด้านพลังงานปี ๒๕๕๒ ดังแผนภูมิ

แผนภูมิ เปรียบเทียบข้อมูลรายรับรวม รายจ่ายรวม และรายจ่ายพลังงานระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓

ปริมาณการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ที่ลดลงจากการทำกิจกรรม ตลอดระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการฯ

ตำบลท่าโลนลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ลงได้ ๒๒,๐๔๓ กิโลกรัม จากกิจกรรมปลูกต้นไม้ การคัดแยกขยะ และกิจกรรมรณรงค์การประหยัดพลังงาน

หน่วย : กิโลกรัม CO₂

กิจกรรม	ปริมาณ CO ₂ ที่ลดการปล่อยลง
ปลูกต้นไม้	20,300
คัดแยกขยะ	781
กิจกรรมรณรงค์การประหยัดพลังงาน	962
รวม	22,043

หมายเหตุ : เก็บข้อมูลจากกลุ่มครัวเรือนพอเพียงอาสาที่เข้าร่วมโครงการฯ

ภาคผนวก

รายชื่อคนต้นแบบ...บทสรุปความพอเพียง

ยงยุทธ กระจำโลก

ผู้นำความคิดด้านวิถีพอเพียง

ยงยุทธเป็นลูกชายคนสุดท้องของครอบครัวที่พ่อแม่ล้วนเป็นคนในพื้นที่กำโลนโดยกำเนิด จบปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เคยได้ข้อคิดจากน้าชายว่า "อยู่บ้านเรายังดีกว่าไปทำงานอยู่กรุงเทพฯ" จึงกลับบ้านเกิดคือวัง และได้ถูกคัดเลือกให้เข้ารับการอบรมงานเยาวชน กับสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ และได้ร่วมงานกับแกนนำปราชญ์ผู้รู้ของชุมชนส่งผลให้หมู่บ้านได้รับรางวัลหมู่บ้านอาสาพัฒนาป้องกันตนเอง ชนะเลิศระดับประเทศเนื่องจากมีเยาวชนมีส่วนร่วม ยงยุทธได้ขับเคลื่อนงานชุมชนและได้เรียนรู้ ได้พัฒนาศักยภาพเพิ่มขีดความสามารถในงานพัฒนาด้านต่างๆ จากปราชญ์ผู้รู้ผู้นำแกนนำในชุมชนและจากหน่วยงานองค์กรภายนอกที่เข้ามาฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่อง และมองว่าชุมชนต้องสร้างรายได้ สร้างอาชีพ และควรใช้หลักปรัชญาและทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต

นิพนธ์ บุญเพ็ชร

ผู้นำความคิดด้านวิถีพอเพียง และการเกษตรผสมผสาน

"จากประสบการณ์ พบว่า หากไม่มีตำแหน่งที่เป็นทางการ การขับเคลื่อนงานพัฒนาทำได้แต่ก็ยากมาก"

นิพนธ์ บุญเพ็ชร พื้นเพเดิมพ่อแม่เป็นคนศรีวัง อาชีพทำสวนสมรม อุปนิสัยเป็นคนชอบเล่นกีฬา ชอบงานช่วยเหลือดูแลและให้บริการ ผ่านการบวชเรียน ๑ พรรษา หลังจากลาสิกขาบทก็ยึดอาชีพทำสวนสมรมพืชหลักที่ปลูก ได้แก่ พืช ผลไม้ผสมผสานต่างๆ บทเรียนอาชีพของการทำสวนสมรม แม้ไม่รวย แต่ก็ทำให้มีความสุขอยู่กับธรรมชาติท่ามกลางหมู่ญาติพี่น้อง ช่วยเหลือและแบ่งปันกันตามอัธยาศัย พร้อมๆ กับการเรียนรู้งานพัฒนาด้วยการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์บ้านศรีวัง ต่อมาได้รับการพัฒนาศักยภาพแกนนำกับโรงเรียนผู้นำ ได้ทำและเรียนรู้งานอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ งานชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของบ้านศรีวัง เป็นคณะกรรมการชุมชน เป็นเลขานุการสภา อบต. เป็นและนายก อบต. และดำเนินชีวิตยึดหลักวิถีพอเพียง เน้นหลักการประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อจากการปฏิบัติมาตลอดในหลักการวิถีพอเพียง ทำให้ครอบครัวมีความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น

วันชาติ สำแดง

การเกษตรผสมผสาน

วันชาติ สำแดง เป็นคนศรีวังโดยกำเนิด พ่อและแม่เสียชีวิตจากอุทกภัยในปี ๒๕๑๘ เริ่มต้นจากการทำอาชีพสวนสมรมในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ บนเนื้อที่ ๑๒ ไร่ โดยเว้นพื้นที่ไว้สำหรับเป็นสวนป่าธรรมชาติประมาณ ๑ ไร่เศษ เพื่อรักษาระบบนิเวศ ให้ความชุ่มชื้น ภายในสวนสมรมมีการปลูกพืชที่มีความหลากหลายของพืชพันธุ์ไม้สารพัดอย่าง อาทิ ทุเรียนพันธุ์พื้นบ้าน ทุเรียนพันธุ์ตามความต้องการของตลาด สะตอ มังคุด เงาะ สละ หนาม พืช ฝรั่ง ยางนา ตะเคียน ต้นหลุมพอ ขลิบยง ผักกูด ต้นชิง มะเขือพวง มะละกอ และมะเดื่อชุมพร โดยใช้วิชาความรู้ภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษและศึกษาเรียนรู้จากธรรมชาตินำมาใช้สำหรับการจัดการสวนสมรม วันชาติได้เรียนรู้ เข้าใจทฤษฎีและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มเติมเมื่อครั้งเดินทางไปสัมมนาที่กรุงเทพฯ ๒ ครั้ง และอีก ๑ ครั้งที่บ้านศรีวังจากงานศึกษาวิจัย "การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและเกษตรกรรมยั่งยืน" ของ ม. เกษตรศาสตร์ และนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จนเกิดการปรับเปลี่ยนสู่วิถีพอเพียงในแบบของตนเองจนสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีให้ผู้อื่นได้

รายชื่อครัวเรือนพอเพียงอาสา

๑. นายพรพิทักษ์ ภูมิชุม	๓๑. นางสาวสุนัน หนูจรเพ็ชร	๖๑. นางสาวสมศรี จันทรมณี	๘๑. นางยีนดี สุทธิ	๑๐๓. นางรัตติยา จินตะ
๒. นางภัทราวดี เชื้อวชาญ	๓๒. นายณรงค์ ทองเกียรติ	๖๒. นางสาวคาราพร พิมพ์ณ	๘๒. นางประมวล สำแดง	๑๐๔. นางเกศินี ศรีสะอาด
๓. นายภักดี สุขทอง	๓๓. นายสมพงศ์ ธรรมเจรจา	๖๓. นางอ้อมเดือน จันทรมณี	๘๓. นายประสิทธิ์ นุ่มจิตร	๑๐๕. นายสมศักดิ์ ยอดไส
๔. นางสาวอภัยทิพย์ มาศทอง	๓๔. นายโชค พลประมวล	๖๔. นายวินัย คลังจิตร	๘๔. นางสาวศิริ ภีระ	๑๐๖. นายเจริญ อุ้นใหม่
๕. นางวรรณะ จงเกื้อ	๓๕. นายอำนาจ ปิยจันทร์	๖๕. นางอ้อย สัตตเวช	๘๕. นางสาวกร เพชรวิจิตร	๑๐๗. นายสมพร คลังจิตร
๖. นางสาวปรางทิพย์ คานนิกร	๓๖. นายชนะ จันศิลป์	๖๖. นายอินทร์โชติ บุญทอง	๘๖. นางเกษร ธรรมเจรจา	
๗. นางสาวโสพิศ นพรัตน์	๓๗. นายจรรณ ภูมิลักษณ์	๖๗. นางมาลี ภูมิลักษณ์		
๘. นางวีณา สินธุ	๓๘. นายอ่อง บรรเจิดเลิศ	๖๘. นางประยวน แสงเสน		
๙. นางนาคยา เป้นมีเพชร	๓๙. นายจำนงค์ บรรเจิดฤทธิ	๖๙. นางสาวสุคิด เพ็ชรนวล		
๑๐. นางนิตยา เซตวรณ	๔๐. นายสิทธิชัย ผสารพันธ์	๗๐. นายเจือ เพ็ชรวงศ์		
๑๑. นางสาวสุภาพร เชื้อวชาญ	๔๑. นายวิไล เพชรรัตน์	๗๑. นายสมคิด ทองปาน		
๑๒. นางสาวอวยพร ยอดพิจิตร	๔๒. นางพวงน้อย ฉะพงษ์ภ	๗๒. นางสาวกัลยา รัตนอน		
๑๓. นางศรีสุภา วาสนะ	๔๓. นางพรทิพย์ จันศรีวงศ์	๗๓. นางทรัพย์ ฉะพงษ์ภ		
๑๔. นายณธิ ศรีทองปลอด	๔๔. นางสาวอนิศา สามัคคี	๗๔. นางสุนันท์ บุญเฉลย		
๑๕. นายมงคล คลังผล	๔๕. นางสาวปานจันทร์ รสกำจร	๗๕. นายอุดม ประมาคะเต		
๑๖. นายวิฑูรย์ ส่งสวัสดิ์	๔๖. นางจิรา ศรีวงสา	๗๖. นางสนธิ ทรัพย์ทุน		
๑๗. นายวินัย บุญยัย	๔๗. นางวาสนา ศรีถวัลย์	๗๗. นายภิรมย์ เวชประสาน		
๑๘. นางนฤมล นังคลา	๔๘. นางสาวกิตติกรณ ประพัฒน์	๗๘. นายสุฤทธิ หักถ		
๑๙. นางมณฑิรา ส่งอัมพร	๔๙. นายยงยุทธ์ กระจำโลก	๗๙. นายประเสริฐ แดงอ่อน		
๒๐. นางบุญยวง คลังจิตร	๕๐. นายกมล เมฆวัน	๘๐. นายเล็ก เนาว์สุวรรณ		
๒๑. นางวนิดา สุขผสาร	๕๑. นางชฎารัตน์ แก้วตะบ	๘๑. นางสาวกฤษณี ไชยบุญ		
๒๒. นางจิตร สุขผสาร	๕๒. นางกุหลาบ เมฆวัน	๘๒. นางอุไรวรรณ เพ็ชรวง		
๒๓. นางยุพเรศ ศรีเรือง	๕๓. นางสมใจ นิยมวรรณ	๘๓. นางฤทัยกาญจน์ อนุโต		
๒๔. นางภาวิณี บรรณรณ	๕๔. นางสาววัลย์ ดวงแก้ว	๘๔. นางอวยพร เนาว์สุวรรณ		
๒๕. นางนงลักษณ์ พิมพ์ลักษณ์	๕๕. นางสาวยชล ศรีแดง	๘๕. นายเมธา จงภักดี		
๒๖. นางสาวพิกุล ทรัพย์อน	๕๖. นางหนูพา แก้วขาว	๘๖. นายนิพัฒน์ บุญเพชร		
๒๗. นางจำปี บรรเจิดกาญจน์	๕๗. นางสาวพินยา ยอดวิจารณ์	๘๗. นายวันชาติ สำแดง		
๒๘. นางสาวณีย์ รัตนฉวี	๕๘. นางสาวชยุดา จันทรมณี	๘๘. นางอารีย์ ขุนทน		
๒๙. นางหนูนิค สำแดง	๕๙. นางถาวร คลังจิตร	๘๙. นายนิพนธ์ บุญขวัญ		
๓๐. นางกุศล มาศบรรเจิด	๖๐. นางอำพา กิจธรรมาภิรักษ์	๙๐. นางบุญจิรา ชำนะ		

ทีมงานภาคสนาม ปตท.

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล	นางสาวศรัญญา จันทรมณี
เจ้าหน้าที่ประจำภาค	นางสาวไหมสุหรี อีสภาค
ที่ปรึกษาภาค	นายเสรี คุ้มพริก

บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)
๕๕๕ ถนนวิภาวดีรังสิต จตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
โทร. ๖๖(๐)-๒๕๓๘-๒๐๐๐
www.pttplc.com